VÖG VOLAPÜKA.

,Daniil Morozov': redakan ä vicifal,
,shido2308@yahoo.com',
,Ekaterinburg', ,Rossija' / Rusän.

Jäfidot soga bevünetik Volapüka.

YELOD 36id. NÜM: 5. 2026 MAYUL. PADS: 37 jü 44.

O Volapükaflens valöpo!

Anikans olas bo memols, das calo vobob as redakan ä koräkan. Sis brefüp suvo mutob xamön literatalisedis finü yegeds, bi säkäd vemik esüikon in sogods nolavik: lautans anik yegedas pro timapenäds u kompilalebuks yufidons mekavatäläkti demü mek liseda binü fonäts. Sit bevüresodik tefik kanon bitön, äsif cütidon-la u fopülükon-la begani trögik — koboyümon bepenotis bibliografik anik, sumölo pösodanemi se penot bal, famülanemi se votik, gebölo dilis tiädas difik; me vöds nemödik: datikon penädis nolavik nedabinik. Kludo binos vipabik ad fümükön jenöfoti dabina tefü nümed alik lisedas somik. Jäf at no flagon jafäli u täläkti: zesüdos ad kopiedön nüni, ad nüpladön oni ini sukakedet bukematopeda konfidovik u notetastoka, pö jenet neplöpa ad dunön suki zuik medü sukatoped valemik. Labob pötis mödik ad stunikön dö mikäf jinik ut mekavatäläkta, kel igo memükon obi dö filmot tefü täv levalaspadik mafäda di ,Odysseus' ün 2001. Sekü nünisäks balfomik säk mödikna süikon su skrin fo ob: „Va binol-li mekavamen?" Säk at sümon ad kusad gidik, bi dunob bai lalgorit primöfik. Mekavatäläkt vedon aiplu datuvälik, du vedob aiplu sümöl ad cin nen brein. Ye dü prepar gaseda at vo neodob breini e dönu bitob äs men. Volapük flagon täläkti e skiläli menikis, vo-li?

Vipöl oles gudikünosi valik redakan:

LASILI≠LISITAN (dil telid ä lätik).

El * malon vödis dono paplänölis.

Äfredom, ven vigafin äprimon, ed äsludom ad vegön lü melajol ad natemön luti flifik, ad juitön melavieni, e ad säjäfälikön boso. Spat su meladaig, bovül kafa su tärat, zib dela in staudöp plitik ko selogam äl melajol e vefs, livoda≠ladälod**:** val at ömoükon kudis omik. Äklülädos binön tiket süperik, bi ven äprimom gevegi tü soar gölik, äsenom oki mödo gudikumo.

Latikumo mö düp lafik ye ämiikos. Poldatood äfokömon omi, ed ämaloy ome ad stopön len siem süta. Kisi atos ösinifon-li? Ladälod gudik oma ämoikon äsä nif smeton dub solam.

Posä istopom, ädonükom toodavitüri, ed älogedom säkölo poldani lü ok niliköli.

„Pestöpol pö traväram tatamieda vü els Daigaläns* Vesüdik e Lofüda≠Flanän", man äsagom. „Vegols labü nümaplatäd dobik e netätamäk nesevädik. El ‚B'. Atos, kisi söton-li sinifön?"

„Belgän, klüliko", äsagom, ab poldan no äsüadom.

„Liö!, Belgän-li? Cogedol-li? Givolöd dientifükama≠kadi* u dientifä≠di ola e vaba≠dokümis*, stirana≠zöti*, sura≠dokümis*, e leta≠zöti."

Ägleipom in yäkapok okik, ästorom in glufakät*, ed älovegivom dokümis poldane. Otan älülogom brefüpo onis ed äsagom:

„Doküms valik pedobükons; atosi ya logob balidlogamo. Kitopao licinol-li üfo? E lü kin tood at leduton-li?"

„Kömob de Belgän", ästeifülom nogna ad plänön. „Binos tood obik. E lödob in …"

Poldan äropom omi me jäst lusidinik. „Senexänolöd e givolöd obe toodakikis. Pafanäbükol. Tood papanidon. Stebol in Lofüda≠Flanän negitöfiko."

„Lofüda≠Flanän-li?" äsäkom no suemiko.

„As negitöfan labol väli," poldan älaisagom fümädiko. „U laidunol ad fümädäliko lofädön notetis dobik, e poplödükol se län, u keyufol e lisitol lasili. Ön jenet ot, dunäd geböfik podadunon. Nu-li?"

Älemufükom kapi. Äbinom-li nu lasili≠lisitan in län lönik oka? Län-li, kel kleiliko no plu ädabinon, e kel äposblibükon omi as negitöfan is ko doküms „dobik"? Voläd, keli ai ivitom, nu ämibläfon-li ome atosi? Atos äbinon-li dunot vindita, visü kel äbinom nennämädik-li?

„Okeyufob ed olisitob lasili" äsagom boso neklieno pö senexänam.

Pläns vödas anik in vödem löpik komädölas:

daigaläns – polder lands, die Polder/Köge;
dientifäd – passport, Pass;
dientifükama≠kad – identification card, Personalausweis;
glufakät – glovebox, Handschuhfach;
lasilan – asylee, Asylant;
leta≠zöt – vehical registration certificate, Zulassungsbescheinigung;
negitöfan – undocumented immigrant, illegale Person;
stirana≠zöt – driving licence, Führerschein;
sura≠doküms – insurance records, Versicherungsunterlagen;
toodakik – car keys, Autoschlüssel;
vaba≠doküms – vehicle documents, Fahrzeugpapiere.

DOG ELAS ‚BASKERVILLES'.

KAPIT DEGID. SETRAT SE DELABUK FA DOKAN: ‚WATSON' (FIN).

„Ab kis muifükon-li oli?"

„Betikorös deadami siöra: ‚Charles'! At äbinon so vemo badik, äsä büvestigacödal äkonon. Memikorös noidis pö maräd neito! Men nonik lovetevonöv oni pos modonikam sola igo üf epeloyöv utane. Memikorös nesevädani et oki us klänedöli, kel lükon e ste≠bedon! Kisi stebedon-li? Kisi atos sinifon-li? Atos oseikon nosi gudik alikane labü famülanem: ‚Baskerville', e vemo ofredobös ad säcalikön tefü valikos tü del, ven dünans nulik siöra: ‚Henry' oblümons ad lovesumön guvi ela ‚Hall'."

„Ab tefü nesevädan et," äsagom. „Kanol-li nunön bosi dö om? Kisi ‚Selden' äsagom-li? Idatuvülom-li utöpi, kö etan ästadom, ud utosi, me kelos äjäfom?"

„Äküpodom omi ömikna, ab etan binom skilik e no säkläne≠dom oki. Balido äcedom etani poldani, ab suno iseivom, das etan äbitom okao. Etan bo äbinom söl, sotefä äkanom küpön, ab no äkanom daseivön utosi, kelosi etan ädunom."

„Ed äsagom-li, kitopo etan blibom?”

„Pö doms rutimik len lubelakliv: in ludoms stonik, kelis mens vönik äbelödons.”

„Ab kis tefon-li nulüdoti etana?”

„Hiel ‚Selden’ äküpom, das evobükom hipuli, kel dünom etani e blinom one vali zesüdik. Künob ad niludob, das visitom eli ‚Coombe Tracey’ pro dins flagabik.”

„Mu gudö! o ‚Barrymore’! Fovo obespikobsös atosi vota≠seimüpo[1].”

Posä domal idegolom, älovegolob lü fenät dagik ed äplödio≠logob da vitür nekleilik lü lefogs veböl e lü siem bimema dub vien kledöla. If neit binon so nekovenik domo, täno kio≠vemik mutos binön in ludom stonik pö maräd! Senäl heta kio≠vemik zesüdon, dat koedonöv klänedön oki meni pö top somik ün tim somik! E diseini kio≠dibätik e kio≠fefiki utan labon, das flagon sufi somik! Us: in ludom et pö maräd < bo topon lebinäl it säkäda ut, kel tomon obi so ledoliko. Lepromob, das del balidfovik no opaseti≠konös, büä uduinob valikosi, kelos mögonöv ad daseivön ledini müstera at.

KAPIT DEGBALID. MEN SU LUBELASÖMIT.

Setrat ut se delabuk privatik obik, kel fomon kapiti lätik, edugon koni obik jüi tobul, degjöl: tim, kü jenots at bisarik eprimons ad nilikön vifiko lü fijen jeikik oksik. Jenots delas ömik fovik iposbinükons retodis nekvänedovik pö mem obik, e kanob konön onis nen yuf penetas ettimo pepenölas. Primükobös koni sis del, kel fovon pos ut, kü iseivob jenöfotis tel mu veütikis: ut balid, das läd: ‚Laura Lyons’ se ‚Coombe Tracey’ ipenof söle ‚Charles Baskerville’ ed ilonülof kobikami ome pö top e tim ebo ots, ven ikolkömom deadalanani lönik; ut telid, das men klänedöl oki pö maräd muton patuvön pö ludoms stonik su kliv lubela. Demü jenöfots tel at äsenälob, das u täläkt obik u kurad obik ämutonöv nesaidön, üf no ökanoböv säklänädön müsteris at.

Fövot konota ponotükon…

[1] vota≠seimüpo = ‚some other time’.

LIFANUNODS TIDANAS VOLAPÜKA.

HIEL EVGENIJ BIK.

Tidal, tatakonsälal, Vpi=hitidan (328), Vpi=hitidal (7), hiprofäsoran Vpa (5).

El Evgenij Nikolaevich Bik (Rusänapüko: ‚Евгений Николаевич Бик'; penul sevädik, kel pägebon in fonäts mödik: ‚Eugen Bieck'): ti=dal Deutänapüka, tatakonsälal ä kaenal kadatavik (ü miedükamik) < pimotom in ‚Moskva' (Rusän) tü 1842, prilula del 19^{id} (ü prilula del 7^{id} ma kaled di ‚Julius' ettimo in Rusän pägeböl). Pädugälom in famül cädik tidanik. Ün yel: 1854 < änügolom ini stitod kadatavik (ü miedükamik) di ‚Konstantin' in ‚Moskva' as studan tidajäfüdis frädü bücät tatik lärnöl. Posä ün yel: 1862 < idalärnom us tidodemi cifik ed idagetom diniti stänana e calanemi kaenala kadatavik ü geodetana, pälasumom ini klad zuik pro fizirs ad dibätükön nolis jäfüdik. Äbenoduinom studi tidodema zuik telyelik, ed äfinükom tidüpi oka dubä änotükom lo konfer tidalas tradutodi Rusänapükik oka vestigas geodetavik dasamik elas ‚Bessel', ‚Gauß' e ‚Hansen', sa lenyümi küpedotas lönik. Ün yel: 1869 < picalükom as kompainafizir pö jul geodetanas miedüköl, sis tim kelik ädedietom oki jäfe dugälavik.

‚Evgenij Nikolaevich' äbinom jäfüdinolan matemata e geodetava, ab äjäfälikom ko räyun votik, ad kel iklülädom labön vokedi. Ettimo in ‚Moskva' tidans vemo nemödiks legudiks pükas foginik ädabinons, zuo te nemödikans etanas leigüpo gudiko nolons Rusänapüki. El Bik leigoso gudiko äsevom püki Rusänik, äsä uti Deutänik, zuo saido äsevom Linglänapüki. Pianiko äjäfälikom ko stud aiplu dibätiköl pükas at, ed ün yel: 1874 < ädunikom tidi Deutänapüka pö jul geo=detanas miedüköl. Ün yel: 1876 < päcälom ad tidölan nelaidüpik gre=däta donik in stitod kadatavik di ‚Konstantin'.

Ettimo lezilo äjäfom me stud Deutänapüka, tidamoda ona, litera=tava Deutänik ed äfelifädom vakenüpi oka in Deutän. Ün yel: 1878 < äduinom xami pö niver lampörik di ‚Moskva' ed ädagetom calanemi:

domatidan, kelos äjafon ome karieri tidana. Sis ettim jü deadamadel oka ätidom Deutänapüki studanes stitoda kadatavik di ‚Konstantin'[1], kö sis yel: 1884 < ädunodom as tidal laidacalik. Zuo ätidom in polütägajul di ‚Komissarov', in polütägajul lampörik ed in kadetajul kilid. Ün yels 1880^id ipreparom tidabuki okik Deutänapüka, dabükots kil kela päpübons.

El Evgenij Nikolaevich äbinom liman sonemika konfera tidalas stitoda, sevabo konsälalefa stitoda kadatavik di ‚Konstantin' in ‚Moskva', sekü kelos äjäfom me säkäds valasotik vobaplada cifik okik. As liman komitetanefa geodetik e geodetavik vemo äyufom stitodi ot ad laibinükön kosami ko sogods e klubs nolaviks foginäniks.

Id äbinom Volapükinolan süperik. Jenot balid küpidik Volapükamufa in Rusän äbinon spikäd notidik omik dö pük ela Schleyer pö lärnasekion kluba pro spearükam nolas kaenik in ‚Moskva' tü 1886 febul 15 (su tiädapad sotüla pebüköl dät votik pegevon, sevabo: yanul 27, ü yanul 15 ma kaled evönädiköl). Äsä calagased Volapükamufa änunon, pö spikäd at pösods zao mältums ikomons (logolsös püboti: 684 < ela „Volapükabled", yel: 1886, düm: 64, efe prilulik!). El Bik äbinom Volapükinolan gredäta löpik: ävedom tidan dümü 328 (ün dekul yela: 1886), tidal dümü 7 (ün yanul yela: 1887), profäsoran dümü 5 (ün yunul yela: 1887), cif Volapükakluba di ‚Moskva', kel pistidon ün mäzul yela 1887^id ed älabon limanis zao degis. Staböfo äbejäfom ed äpakom jafoti ela Schleyer: äkoedom pübön gramatibepenoti smalik (tiädü „Gramat Volapüka. Tümolog e süntag"), e poso älautom vödabuki lölöfik Volapüka pro Rusänapükans ma dabükot kilid vödabuka calöfik fa datuval. Danädü söl: ‚Bik' < Rusänapükans älabons vobotis zesüdik valik ad lärnön Volapüki.

Id äbinom taan zilik utanas, kels ädotons tefü tikamagot mekavapüka bevünetik. Samo tü 1887 tobul 30 (ü tobul 18 ma kaled evönädiköl) äduinom spikädi in zifadail ela ‚Moskva' ko lovelogam

[1] Tataniver nuik di ‚Moskva' geodetava e kaedava palecedon fovot stitoda et.

yegedas gasedik Volapüke pidedietölas (poso pämod tefik päpübon labü tiäd: „Leceds gasedema dö pük bevünetik: „Volapük". Benoplöps ona"). Dub spikäd okik äblöfädom nenstabi taama dotimanas. Samo ämoükom dredälis e bümicödotis utanas, kels älesagons, das Volapük ädiseinon-la ad plaükön pükis votik valik vola, das el ‚Schleyer' ädatikom-la vödis mödikün vilädiko (no ädütülölo stamädis natapükes) u das Volapüki äbuükons-la te diotans, kels no äfägons ad dalärnön foginänapüki seimik u latini (jenöfo, äsä el Bik gideto äküpetom, Volapükans mödik ettimik äbinons pükinolans). Id äjelom süadükölo gitodi ela Schleyer ad votükön ma prinsips klülik fomi rigik vödas pö lasum ini Volapük gönü bref e fasilükam pro nets mödik prona stamädas. Volapükan Rusänik et äpenom, das primo imutoy suemön prinsipis cifik Volapüka, büä äblamoy oni. Krütans sevärik ettimik no äbitons so. Tapladü blamets neflenöfik mödik ta Volapük, äsä el Bik änunom, ai ägretikumon num Volapükaklubas, pösodas Volapüko äspodölas, Volapükagasedas, ed igo krüt benomeugik äpubon. Finü spikäd okik ‚Evgenij Nikolaevich' äpenom dö Volapükakongred valemik telid (ijenöl in ‚München'), pötü kel disinapük ela Schleyer boso pimenodon e kadäm pistidon gretadilo ad lölöfükön vödastoki Volapüka. Lautan äfinükom spikädi me sait boso pivotükölas vödas sevädik fa el Gamaliel: „If lejon at binon neverätik, tän onosikon ito, ed if binon gidetik, tän no kanoy dämükön oni."

El Evgenij Nikolaevich Bik ideadom in ‚Moskva' tü 1904 prilul 12 (ü mäzul 30 ma kaled evönädiköl). Koap omik päsepülon tü prilul 15 (ü 2). Pos deadanamäsäd in löd ideadölana, kö äkompenons lekultan: ‚A. G. Polotebnov' ko el Mikhail Ivanovich Giljarevskij: kleran cifik glüga len stitod kadatavik < as kedünan, e kor studanas stitoda, deadanamäsäd päjenükon in glüg lutärik pinemöl stimü Säntı ‚Mikhail'. Pö sepülamüp löpapastan: ‚Bakman' < äsagom deadanaspikädi fäküköl Rusänapüko. Ideadölan päsepülom in deadanöp su lubels: ‚Vvedenskije', kö kösömo äsepüloy ettimo kritanis ut, kels no ädutons lü glüg calöfik Rusänik.

El Evgenij Nikolaevich Bik eposbinükom bepenotis völadik Volapüka rigik pro Rusänapükans e jelodapenädi spiritälik gönü tikamagot volapüka. Bo sekü utos, das äbinom pükitidal, ävilom yufön ad vobädön kulivi menefa pöbalöl ko pük kobädik.

VOBOTS HIELA BIK DÖ VOLAPÜK: 1) *Pük valemik (el „Volapük")*. Lovelogam jenavik e notets. Naböfodönuam mudöfo penotüköl pö lärnasekion kluba pro spearükam nolas kaenik in ‚Moskva' tü 1886 yanul [ba febul-li?] 15 [‚Vsemirnyj jazyk (volapük). Istoricheskij ocherk i grammaticheskie svedenija. Referat, chitannyj v Uchebnom otdele Obshhestva r. tekhnicheskikh znanij 15 janv. 1886 g.']. — ‚Moskva' (Rusän), 1886. Pads 32; 2) *Gramat püka valemik: „Volapük".* Tümolog e süntag [‚Grammatika vsemirnogo jazyka (volapük). Ehtimologija i sintaksis']. — ‚Moskva', 1886. Pads 18; 3) *Vödabuk püka valemik: „Volapük". Dil Volapükik=Rusänapükik.* [Ma dabükot kilid vödabuka calöfik fa el Schleyer]. — ‚Moskva', 1886. Pads 12 sa 250. (Rigatiäd: „Vödasbuk volapüka. Dil volapüko-lusänik" — ‚Slovar' vsemirnogo jazyka (volapük). Chast' vsemirno-russkaja'); 4) *Leceds gasedema dö pük bevünetik: „Volapük". Benoplöps ona*. Naböfodönuam mudöfo penotüköl pö zifadail ela ‚Moskva' tü 1887 tobul 17 [‚Otzyvy pechati o mezhdunarodnom jazyke "volapük" i ego uspekhi. Referat, chitannyj v Mosk. gor. dume 18 oktjabrja 1887 g.']. — ‚Moskva', 1887. Pads 36; 5) *Vödabuk Volapüka pro Rusänapükans fa el Bik*. Dabükot telid, efe pekoräköl ä peläfulüköl, sa lenyüm materas tefü jenotem püka e gramatibepenota smalik. Redakamü ‚Daniil Morozov'. — ‚Ekaterinburg' (Rusän), 2014. Pads 614. — Ladet leäktronik: ‚https://drive.google.com/file/d/1_FITBA0QgpnIxJWZtS-Dw9qmGBqfJf3Q/view?usp=sharing'.

Lifajenotemil fa ‚D. Morozov'.

KONOTÜL DÖ MALÄDANÖP.

„O söl: sanan! Kis ma ced ola ojenon-li pos deadam?"

„Oplaükobs bedastofädemi su malädabed olik dub dins nulik ed okoedobs seatön us malädani nulik."